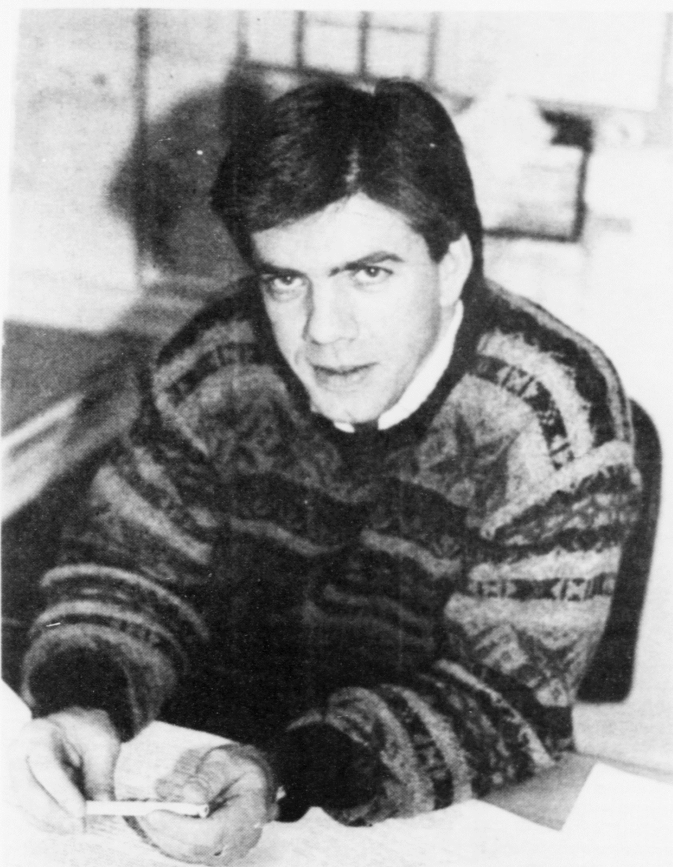

Vit mugu fáa eina umfordeiling í samfelagnum:

Tey sum eiga mugu gjalda

Tað er einki annað enn rimuligt, at tey, sum hava ríkað seg upp í teimum góðu tíðunum verða við til at gjalda størri part av kreppuni. Tí eiga politikararnir at umhugsa bæði ognarskatt og hægri rentuskatt. Heldur hetta samfelagsfórðingurin Jógvan Mørkøre.

Sosialurín hevur tosað við hann um vaksandi arbeiðsloysi, viðurskipti okkara við Danmark og mangt annað. Jógvan Mørkøre:

verði inspireraður av Thatcher og Reagan.

Í nógvum mátar hava vit havt eitt orðaskifti, har vit tosaðu um alt møguligt annað enn tað, sum var veruliga trupulleikin í Føroyum.

-Hetta hevur endurtikið seg í skiftandi samgongum, men hvat viðvíkur tí búskaparlaga politikkinum, stöðuni í fiskivinnuni og teimum strukturellu trupulleikum, so hevur einki verið tosað um tað ella tað hevur verið tosað uttanum.

IMF og Danmark

Uppá fyrispurning hví IMF-ararnir komu til Føroya sigur Jógvan Mørkøre, at svarið er einfalt. -Vit dugdu ikki sjálvir. Og ein slík sannroynd er ring fyrri okkum heldur hann.

Hann vísir á, at IMF-ararnir fara neyvan at hyggja eftir teimum sosialu avleiðingunum. Tað er ikki teirra uppgáva.

Men nú er tað tó so, at IMF-ararnir hava ikki fingið ta uppgávu, sum teir vanligu hava í øðrum londum. Hjá okkum skulu teir bara vera ráðgevandi.

Jógvan Mørkøre vísir tó á, at tað sum er við at henda í sambandi við donsku lánini, er nettup hetta, at klárar tú ikki at halda tínar skyldur, so

verða krøvini bara enn harðari fyrri hvørja ferð tú kemur aftur at biðja um pengar. Og hetta er so eisini manngongdin IMF brúkar. So ein hómar longu mynstrið. Og úrsliðið verður, at - ikki IMF - men danski staturin kemur - í eini IMF-líknandi stöðu - at leggja seg meira og meira út í okkara sjálvræði, so hvørt vit noyðast at fara til Danmarkar at biðja um nýggja hjálpi.

Hvat viðvíkur teimum sera høvdu krøvunum danir komu við herfyri men sleptu heldur Jógvan Mørkøre, at tey eru nógv ávirkað av tí hetz, sum hevur verið móti Føroyum í donsku fjølmiðlunum eitt nú í sambandi við Atlantic Airways.

-Eg trúgvi ikki, at danska stjórnin hevur nakrar miðvísar ætlanir í løtuni at seta enn strangari krøv enn teir longu hava sett. Men nakað annað er so hvat teir gera, tá vit koma aftur til teirra at biðja um hjálpi.

Fráflyingin størsta vandamálið

-Men sær tú fyrri tær tað stóra skæðlið í Føroyum, um

allur húsamarknaðurin rapar? -Tað stóra skæðlið er longu byrjað. Vit eru farin í sor. At ein so kann fara uppáftur meira í sor enn vit eru í løtuni er sjálvandi

møguligt.

Men í teirri løtu vit tosa um so stórt og vaksandi arbeiðsloysi sum í dag, tá er skæðlið ein veruleiki.

Jógvan Mørkøre heldur, at tað mest óhugnaliga og kanska mest sigandi sannroyndin um stöðuna í føroyska samfelagnum er fráflyingin.

-Tá vit tosa um eina nettofráflying uppá 2%, so haldi eg hetta er kanska tann størsta ávaringin.

Hetta er hægri enn tað vit høvdu í 50-unum, og er eisini eitt tal, sum má metast ájavnt við onnur lond, har tú hevur hungur og borgarakríggi.

Jógvan Mørkøre heldur annars ikki, at veruliga arbeiðsloysið bara kann mátast út frá, hvussu mong eru arbeiðsleys her heima. Fyri at fáa røttu myndina eiga vit eisini at taka tey mongu, sum eru rýmd av landinum.

-Tað syndarlaga í hesum er, at tað eisini eru heilir árgangir, sum hvørva úr skipanini.

Tað eru tey ungu, sum fara av landinum í útbúgvingarørinum. Tey plaga altíð at koma aftur. Tá tey nú ikki koma aftur, so verður galið.

Tað vit gera er at saga okkara pyramidu burtur. Trupulleikarnir venda so eisini aftur seinni, tá onkur jú skal gjalda fyrri tey, sum tá eru eldri.

jan

-Eg haldi vit mugu á-sanna, at landið er farið á húsagang heldur enn at fyrigykla fólk, at fáa vit meira fisk, so fer at ganga hin vegin aftur.

Jógvan Mørkøre ber ótta fyrri, at arbeiðsloysið fer at vaksa enn meira, av tí at politikarnir ikki hava tikið stig til nakra strukturella sanering.

Uttan mun til hvat verður gjørt frá føroyskari síðu og møguliga eisini danskari, so fer arbeiðsloysi at vaksa.

Men hann heldur tað vera ringt at siga, hvussu stórt arbeiðsloysi verður.

-Tað veldst um, um landsstýrið dugir at umfordeila tað, sum er til av pengum, soleiðis at keypiorka verður tøk og nakað av virksemi verður aftur í landinum.

um at skera fiskin við hond osfr.

Eg ivist tí stórliga í, um ikki henda privata uppsparingin í veruleikanum er ein heilag kúgv. Og so er eisini við ognarskattinum. Eg haldi vit eiga at seta í gildi ognarskatt.

Jógvan Mørkøre grundgevir hesi síni sjónarmið við, at vit hóast alt hava eitt ættarlið, sum hevur verið ført fyrri at fingið ein ómetaliga stóran livifót við stórum húsum, sum eru niðurgoldin, eini uppsparing á bók og har mong, serliga innan tað almenna, sita við hampuligum inntøkum. Hesi sita væl fyrri í dag. Og henda privata vælferðin hjá hesum ættarliðnum er bygd upp um somu tíð, sum landið bleiv skuldarbundið.

Umfordeilingin

So kann ein spyrja seg sjálfvan: hvør skal so gjalda skuldina? Ta komandi ættarliðið, sum onga ávirkan og ábyrgd hevur havt av hesum ella tað ættarliðið, sum var stýrandi við at velja politikarar at taka lut í einum orðaskifti, sum koyrdi alt á heysin!

Tað er ikki bara spurningurin, hvør eigur at gera tað. Tann umfordeilingin, ið skal til, er kanska minni ein spurningur um háinntøk og lágninntøk, tí tey flestu hava tikið lán heilt út til ta seinasta krónuna. Í hvussu er tey, sum hava bygt seinast í 80-unum.

Tað er tí meira ein spurningur um umfordeiling millum ættarlið, sum eigur at fara fram. Og kann ein fáa tað í lag, so verður ein ávís keypiorka til og harvið kunnu vit hava eitt ávíst byggivirksemi osfr. Tað vil so kunna minka nakað um tað ringasta arbeiðsloysið.

-Skal tað skiljast soleiðis, sum at tey, ið eiga nógv pening inni á bankabók, mugu vera við til at gjalda ein størri part av kreppuni?

-Tá vit tosa um ognarskatt, eigur ein skali at verða lagdur inn í skipanina, sum forðar fyrri, at ein leggur skatt á tina fyrstu krónu á bók osfr.

Tey, sum hava tær størstu ognirnar, so sum stór ella fleiri hús, nógvá jørd og nógvá pengar á bankabók, tey mugu til at gjalda nú. Tað er ikki meira enn rimuligt.

-Men er nógv at heinta har?

-Tað skuldi tað verið, tí vit hoyra jú javnan um tær mongu milliárdinar, sum fólk hava á bók.

-Tú heldur sostatt, at tað er meira rimuligt at lata hesi gjalda enn at hækka sjálfvan inntøkuskattin?

-Ja, tí tað er tað ættarliðið, sum var við til at ríka seg upp, meðan landið bleiv skuldarbundið og sum ikki var við til at gjalda rokningina, tá tey áttu tað.

Rentuskattur

-Hvussu skal hetta so virka í praksis?

-Fáa vit ein rentuskatt, sum tey hava ádrastaðni, so loysir tað spurningin um pengar á bók.

Jógvan Mørkøre heldur tí, at vit eiga at fáa ein veruligan rentuskatt, tí ein rentuinntøka er at sammeta við aðra inntøku.

-Hvat tú so hevur av øðrum ognum, jørd og húsum, kann ein so gjalda eitt ávíst gjald hvørt ár, alt eftir hvat er rimuligt.

-Men kunnu vit tá ikki rokna við, at fólk fara at flyta allar sínar pengar av landinum, og tá er so eingin renta at skatta?

-Hetta skal sjálvandi

